

मॉडर्न कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे

१५ जून १९७० रोजी प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी द्वारे मॉडर्न कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे ५ या महाविद्यालयाची स्थापना करण्यात आली. गुरुवर्ष शंकररावजी कानिटकर यांनी दिलेले 'मॉडर्न' व 'प्रोग्रेसिव्ह' हे दोन प्रेरणादायी शब्द मंत्र घेऊन, गुरुवर्ष वि. थं. ताटके यांच्या पुढाकारातून संस्थेचे हे पहिले वरिष्ठ महाविद्यालय सुरु झाले. संस्थेचे उच्च शिक्षणातील हे पहिले पाऊल. विशेष म्हणजे महाविद्यालय सुरु करण्यासाठीची शासनाकडून परवानगी मागण्याआधीच महाविद्यालयाची इमारत पूर्णपणे बांधून तयार होती. विद्यार्थ्यांना गुणवत्तापूर्ण शिक्षण मिळावे म्हणून अनुभवी व गुणवंत शिक्षकांची नेमणूक महाविद्यालयात संस्थेद्वारा सुरुवातीपासूनच करण्यात आली होती.

समाजाच्या शैक्षणिक सेवेचा वसा घेऊन, १९७० पासून मार्गक्रमण करत असलेल्या या महाविद्यालयात १९७०-७१ या शैक्षणिक वर्षात ७०७ विद्यार्थी प्रवेशित झाले होते. महाविद्यालयाने दिलेल्या गुणवत्तापूर्ण शिक्षणामुळे व संस्थेच्या पाठबळामुळे प्रवेशित विद्यार्थ्यांची संख्या दरवर्षी वाढत गेली. महाविद्यालयाच्या ५० व्या वर्षी, म्हणजे शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मध्ये, प्रवेशित विद्यार्थी संख्या १२००० पेक्षा जास्त झाली होती. शैक्षणिक वर्ष १९७०-७१ ते शैक्षणिक वर्ष १९७९-८० या पहिल्या दशकामध्ये, वरिष्ठ महाविद्यालयामध्ये केवळ पदवीपर्यंतचे शिक्षण दिले जात होते. यामध्ये बी.ए., बी.कॉम. आणि बी.एस्सी. या तीन पदवी अभ्यासक्रमाचा समावेश होता. एक विशेष बाब म्हणजे महाविद्यालयाच्या वाटचालीच्या पहिल्या दशकातच म्हणजे शैक्षणिक वर्ष १९७९-८० मध्ये त्यावेळच्या पुणे विद्यापीठाच्या मान्यतेने एम.फिल. व पीएच.डी. चे प्राणीशास्त्र विषयाचे संशोधन केंद्र सुरु करण्यात आले होते. महाविद्यालयामध्ये सुरुवातीपासूनच शैक्षणिक कामकाजाच्या बरोबरच क्रीडा आणि कला क्षेत्रावर चांगल्या प्रकारे भर देण्यात आला होता. महाविद्यालयाच्या यशस्वी वाटचालीच्या दुसऱ्या दशकामध्ये म्हणजे शैक्षणिक वर्ष १९८०-८१ ते १९८९-९० या कालावधीत, शैक्षणिक वर्ष १९७८-७९ मध्ये, एम.कॉम. हा पदव्युत्तर अभ्यासक्रम अनुदानित तत्त्वावर सुरु करण्यात आला होता. या कालावधीमध्ये एम.फिल. व पीएच.डी. चे आणखी एक वनस्पतिशास्त्र विषयाचे संशोधन केंद्र, त्यावेळच्या पुणे विद्यापीठाच्या मान्यतेने सुरु करण्यात आले होते.

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम मोठ्या प्रमाणात तिसऱ्या दशकामध्ये म्हणजेच १९९०-९१ ते १९९९-२००० या कालावधीमध्ये, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे कार्याध्यक्ष मा. प्रा. डॉ. श्री. गजानन एकबोटे यांच्या पुढाकारातून मोठ्या संख्येने पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरु झाले होते. यामध्ये विनाअनुदानित तत्त्वावरील विविध विषयातील एम.ए. आणि एम.एस्सी. अभ्यासक्रमांचा समावेश होता. महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक सेवेच्या वाटचालीत हा एक महत्त्वाचा टप्पा होता. प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे कार्याध्यक्ष मा. प्रा. डॉ. श्री. गजानन एकबोटे यांच्या मार्गदर्शनातून, महाविद्यालयाची होणारी सांख्यिक व गुणात्मक प्रगती लक्षात घेऊन महाविद्यालयात जास्तीच्या सुविधा पुरविण्यात आल्या होत्या.

महाविद्यालयामध्ये पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाबरोबरच, संशोधनाला सुद्धा महत्त्व देणे आवश्यक आहे. अशी आग्रही भूमिका संस्थेचे कार्याध्यक्ष मा. प्रा. डॉ. श्री. गजानन एकबोटे यांची असल्यामुळे सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ द्वारा मान्यताप्राप्त विविध विषयांची संशोधन केंद्रे महाविद्यालयात सुरु करण्यात आली होती. शैक्षणिक वर्ष २००२-०३ मध्ये, राष्ट्रीय मूल्यमापन व मूल्यांकन संस्था (नॅक), बंगलोर, द्वारा महाविद्यालयाचे प्रथम मूल्यमापन व मूल्यांकन करण्यात आले होते. अशा प्रकारचे मूल्यांकन अगदी सुरुवातीच्या काळात करणाऱ्या मोजक्या महाविद्यालयांमध्ये मॉडर्न महाविद्यालयाचा समावेश होता. महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक वाटचालीतील संख्येने व गुणात्मक प्रगतीची योग्य दखल घेऊन, त्यावेळच्या पुणे विद्यापीठाद्वारा महाविद्यालयास उत्कृष्ट महाविद्यालय हा पुरस्कार, शैक्षणिक वर्ष २००७-०८ मध्ये प्रदान करण्यात आला होता. शैक्षणिक वर्ष २००९-२०१० मध्ये, नॅक, बंगलोर द्वारा महाविद्यालयाचे दुसरे मूल्यमापन व मूल्यांकन करण्यात आले. यावेळेस प्राचार्य, सर्व शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी, महाविद्यालयाचे प्रशासन व संस्थेचे व्यवस्थापन यांनी संस्थेचे कार्याध्यक्ष मा. प्रा. डॉ. श्री. गजानन एकबोटे यांच्या मार्गदर्शनाखाली एकत्रितरीत्या उत्तम प्रकारे तयारी केली होती. त्यावेळच्या मूल्यमापनामध्ये महाविद्यालयाला 'अ' दर्जा प्राप्त झाला.

महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक सेवेच्या यशस्वी वाटचालीच्या पाचव्या दशकामध्ये, म्हणजेच शैक्षणिक वर्ष २०१०-२०११ ते २०१९-२०२० या कालावधीमध्ये संस्थेचे कार्याध्यक्ष प्रा. डॉ. श्री. गजानन एकबोटे व महाविद्यालय विकास समितीच्या अध्यक्ष मा. सौ. ज्योत्सना एकबोटे यांच्या मार्गदर्शनामुळे महाविद्यालयात एम. ए. (इंग्रजी, भूगोल, अर्थशास्त्र, मराठी, मानसशास्त्र, हिंदी, इतिहास, राज्यशास्त्र), एम.एस्सी. (इलेक्ट्रॉनिक्स, बॉटनी, बायोटेक्नोलॉजी, मायक्रोबायोलॉजी, ऑनॅलिटिकल केमिस्ट्री, संख्याशास्त्र, कॉम्प्युटर सायन्स, मॅथेमॅटिक्स) एम.सी.ए. (सायन्स) तसेच बॉटनी, झूलॉजी, मराठी, कॉमर्स, लाईफ सायन्स, अर्थशास्त्र, इलेक्ट्रॉनिक्स, मायक्रोबायोलॉजी या विषयांमध्ये (पीएच.डी.) संशोधन केंद्रे सुरु करण्यात आली आहेत. त्याचप्रमाणे PGDFT, PGDT, PGDBF, Fashion Design हे Add-on अभ्यासक्रम चालविले जातात. अनेक नाविन्यपूर्ण सुविधाही निर्माण करण्यात आल्या. शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये राष्ट्रीय मूल्यमापन व मूल्यांकन संस्थेद्वारा महाविद्यालयाचे तिसरे मूल्यमापन व मूल्यांकन करण्यात आले होते. त्यावेळेस महाविद्यालयात 'ए प्लस' दर्जा प्राप्त झाला.

शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० मध्ये विद्यापीठ अनुदान आयोगाद्वारा, महाविद्यालयाला 'स्वायत्त महाविद्यालय' हा दर्जा प्रदान करण्यात आला. महाविद्यालयाच्या पन्नास वर्षांच्या प्रगतीच्या वाटचालीमध्ये हा सर्वात महत्त्वाचा टप्पा आहे. शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ मध्ये ऑस्ट्रेलियातील मेलबर्न विद्यापीठ, आयसर पुणे व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ व प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी यांच्या सामूहिक प्रयत्नांने, महाविद्यालयामध्ये बी.एस्सी. ब्लेन्डेड बायोसायन्स हा अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आला.

महाविद्यालयाचे एक वैशिष्ट्य म्हणजे, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने कोणताही नवीन अभ्यासक्रम तयार केला, की तो मॉडर्न महाविद्यालयात प्रथम सुरु केला जातो. हे वैशिष्ट्य महाविद्यालयाने आज पर्यंत जपलेले आहे व पुढेही ते जपले जाईल. शैक्षणिक वर्ष १९८६-८७ मध्ये त्यावेळेच्या महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक सेवेच्या चौथ्या दशकाच्या शेवटी व त्यानंतर पाचव्या दशकात सामूहिक प्रयत्नांमुळे महाविद्यालयास 'सर्वोत्कृष्ट महाविद्यालय' पुरस्कार (२००८), 'कॉलेज विथ पोटेंशियल फॉर एक्सलेंस (CPE) स्टेटस' (२०११/२०१७), 'बेसिक साईनटिफिक रिसर्च (UGC-BSR) योजना (२०१२), 'स्टार महाविद्यालय' योजना (२०१३), 'सर्वोत्कृष्ट महाविद्यालय (राष्ट्रीय सेवा योजना) राज्य पुरस्कार (२०१४), 'सर्वोत्कृष्ट प्राचार्य' पुरस्कार (२०१४), 'कम्प्युनिटी कॉलेज योजना' (२०१५), 'सर्वोत्कृष्ट महाविद्यालय (क्रीडा) पुरस्कार (२०१६/२०१७/२०१८/२०१९/२०२०), Best Accessible Website हा राष्ट्रीय स्तरावरचा पुरस्कार (२०१८) इ. अनेक पुरस्कार प्राप्त झाले. NAAC बंगलोर द्वारा A+ श्रेणी प्राप्त. शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून महाविद्यालयास विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांच्याकडून 'स्वायत्त' (Autonomy) दर्जा प्राप्त झाला. महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक वाटचालीत हा एक महत्त्वाचा टप्पा ठरला आहे. 'स्वायत्त दर्जा' प्राप्त झाल्यामुळे विद्यार्थ्यांना उपयुक्त असे अनेक नवीन अभ्यासक्रम सुरु केले जात आहेत. पाच दशकांच्या शैक्षणिक सेवेच्या दैदिप्यमान वाटचालीमध्ये, महाविद्यालयाने नेहमीच एक समाजाभिमुख व विद्यार्थीभिमुख दृष्टिकोन ठेवलेला आहे. आजपर्यंत महाविद्यालयाने समाजाला अनेक उत्तम खेळाडू, उत्तम संशोधक, उत्तम प्रशासकीय अधिकारी, उत्तम प्राध्यापक, उत्तम डॉक्टर्स, उत्तम शासकीय अधिकारी, उत्तम पोलीस अधिकारी, उत्तम कलाकार दिलेले आहे. महाविद्यालयाच्या या उत्कृष्ट वाटचालीचे श्रेय प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे आदरणीय कार्याध्यक्ष मा. डॉ. गजानन र. एकबोटे यांच्या अभ्यासपूर्ण बहुमोल मार्गदर्शनाला आणि त्यांचे शैक्षणिक क्षेत्रातील उत्तुंग अनुभव व दूरदृष्टीला द्यावे लागेल. महाविद्यालय विकास समितीच्या अध्यक्ष मा. सौ. ज्योत्सना एकबोटे, महाविद्यालयाचे सर्व प्राचार्य, उपप्राचार्य, विभागप्रमुख, शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी, त्यांचे पालक या सर्वांच्या सहकार्याने व योगदानाने महाविद्यालयाची उत्तरोत्तर प्रगती होत आहे. महाविद्यालयाच्या प्रगतीच्या या वाटचालीमध्ये आजी-माजी प्राचार्य, रजिस्ट्रार, ग्रंथपाल शारीरिक शिक्षण संचालक, विभाग प्रमुख, सर्व शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांचे नेते श्री. शशिकांत कामठे या सर्वांचेही बहुमोल असे योगदान महाविद्यालयास लाभले आहे.

यापुढे सर्व विषयांची संशोधन केंद्रे निर्माण करून समाजाभिमुख Add-on-Courses सुरु करणे गरीब तळागाळातील विद्यार्थ्यांसाठी उच्च शिक्षणाची सोय करणे, इ. महत्त्वाच्या बाबींकडे महाविद्यालयाचे लक्ष राहणार आहे. यासाठी महाविद्यालयाची ११ मजली भव्य, सुसज्ज आणि अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाने परिपूर्ण असलेल्या इमारतीचे बांधकाम लवकरच पूर्ण होईल. यामध्ये पन्नासहून अधिक Smart Class Rooms अत्याधुनिक प्रयोशाळा ग्रंथालय, निरनिराळ्या विषयांची संशोधन केंद्रे, Seminar Hall असणार आहेत. या महाविद्यालयामध्ये समाजातील सर्व स्तरावरील विद्यार्थ्यांना उत्कृष्ट शिक्षण मिळावे. त्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा, हीच सर्व पदाधिकऱ्यांची शिक्षक-शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची इच्छा आहे.

महाविद्यालयांमध्ये नाविन्यपूर्ण उपक्रम राबवताना तसेच नाविन्यपूर्ण सुविधा निर्माण करताना, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. राजेंद्र झुंझारावर, संस्थेचे सचिव व महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य प्रा. शामकांत देशमुख यांचे तसेच महाविद्यालयाच्या आयक्यूएसी समन्वयक डॉ. अंजली सरदेसाई यांचे बहुमोल असे योगदान असते. मॉडर्न कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे ५ या महाविद्यालयाची सुवर्ण महोत्सवी वर्षापर्यंतची प्रगती (२०२०-२१) सर्वांनाच अभिमानस्पद आहे.

महाविद्यालयाच्या या गौरवास्पद प्रगतीमध्ये प्रा. एस. वाय. परांजपे, प्रा. डॉ. अरविंद पांडे, श्री. प. स. धिरपुटकर, प्रा. सीताराम रायकर, प्रा. वाय. एस. गंधीर, प्रा. मुकुंद महाजन, प्रा. अ. गो. गासावी, प्रा. जगदीश चिंचोरे, श्री. अशोक कांबळे, श्री. एस. वाय. कुलकर्णी, श्री गणेश साठे आदींचे योगदान महत्त्वाचे आहे.